

UCHWAŁA NR 297/2025
PAŃSTWOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ
z dnia 8 listopada 2025 r.

w sprawie sprawozdania partii politycznej Samoobrona Rzeczpospolitej Polskiej
o źródłach pozyskania środków finansowych w 2024 r.

Państwowa Komisja Wyborcza, na podstawie art. 38a ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1215),

postanawia

przyjąć sprawozdanie partii politycznej Samoobrona Rzeczpospolitej Polskiej o źródłach pozyskania środków finansowych, w tym o kredytach bankowych i warunkach ich uzyskania oraz o wydatkach poniesionych ze środków Funduszu Wyborczego w 2024 r. **ze wskazaniem uchybień** polegających na naruszeniu art. 38 ust. 1 ustawy o partiach politycznych w związku z przepisami rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 27 września 2023 roku w sprawie sprawozdania o źródłach pozyskania środków finansowych (Dz. U. poz. 2076) oraz na nieprzekazaniu na rzecz instytucji charytatywnej środków finansowych z likwidowanego rachunku bankowego Funduszu Wyborczego Partii.

Uzasadnienie

Partia polityczna Samoobrona Rzeczpospolitej Polskiej (EwP 433) przedłożyła Państwowej Komisji Wyborczej sprawozdanie o źródłach pozyskania środków finansowych, w tym o kredytach bankowych i warunkach ich uzyskania oraz o wydatkach poniesionych ze środków Funduszu Wyborczego w 2024 r. z zachowaniem terminu określonego w art. 38 ust. 1 ustawy o partiach politycznych.

Sprawozdanie finansowe zostało sporządzone według wzoru określonego w załączniku do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 27 września 2023 r. w sprawie sprawozdania o źródłach pozyskania środków finansowych (Dz. U. poz. 2076). W pozycji 8 i 9 tego sprawozdania zostały wskazane błędne dane, tj.

dane Przewodniczącego Partii, zamiast danych Pełnomocnika Finansowego Funduszu Wyborczego Partii.

Do sprawozdania dołączono sprawozdanie biegłego rewidenta w zakresie wpływów na Fundusz Wyborczy partii politycznej, wybranego przez Państwową Komisję Wyborczą.

Żaden z uprawnionych podmiotów, wymienionych w art. 34a ust. 5 w związku z art. 38a ust. 1 ustawy o partiach politycznych, nie zgłosił zastrzeżeń do sprawozdania.

Państwowa Komisja Wyborcza, na podstawie przedłożonych dokumentów, sprawozdania biegłego rewidenta oraz wyjaśnień Partii stwierdziła, co następuje.

W okresie sprawozdawczym Partia posiadała rachunek bankowy o nr 85 1160 2202 0000 0005 5549 7613, prowadzony w Millennium Bank S. A.

W sprawozdaniu o źródłach pozyskania środków finansowych, w tym o kredytach bankowych i warunkach ich uzyskania oraz o wydatkach poniesionych ze środków Funduszu Wyborczego w poprzednim roku kalendarzowym Partia Samoobrona Rzeczypospolitej Polskiej wykazała, że w okresie sprawozdawczym, bezpośrednio na rachunek bankowy, pozyskała środki w łącznej wysokości 1412,58 zł. Składały się na nie środki pochodzące od osób fizycznych w wysokości 1380,00 zł, w tym składki członkowskie w kwocie nieprzekraczającej w jednym roku wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę: 160,00 zł, darowizny (pieniężne): 1220,00 zł oraz pozostałe przychody w wysokości 32,58 zł.

Środki w kwocie 32,58 zł, wykazane w pozycji 36 sprawozdania Partii i wliczone do przychodów Partii w rzeczywistości stanowiły zwrot wcześniejszych wydatków poniesionych z jej rachunku bankowego. Nie były one zatem przychodami Partii i nie powinny być w związku z tym wykazane w jej sprawozdaniu. Oznacza to, że faktyczne przychody Partii w okresie sprawozdawczym wyniosły 1380,00 zł i taka wartość powinna zostać wykazana w pozycji 13 sprawozdania. W jego pozycji 36 wykazane powinno natomiast zostać „0”.

Wpłaty dokonane na bieżący rachunek bankowy Partii przez osoby fizyczne pochodziły, zgodnie z art. 25 ust. 1 ustawy o partiach politycznych, od obywateli polskich mających stałe miejsce zamieszkania na terenie Rzeczypospolitej Polskiej

i mieściły się w dopuszczalnym limicie wpłat od jednej osoby, określonym w art. 25 ust. 4 tej ustawy.

W okresie sprawozdawczym partia polityczna Samoobrona Rzeczypospolitej Polskiej utworzyła Fundusz Wyborczy oraz otworzyła wyodrębniony rachunek tego Funduszu o nr 85 1160 2202 0000 0006 0607 9912, prowadzony w banku Millennium Bank S. A. Rachunek ten otwarty został w dniu 12 marca 2024 r.

W okresie sprawozdawczym na rachunek Funduszu Wyborczego pozyskano środki w kwocie 2042,20 zł, na które złożyły się darowizny od osób fizycznych: 2025,00 zł oraz pozostałe: 17,20 zł (pochodzące ze zwrotu nadwyżki uzyskanej przez Komitet Partii biorący udział w wyborach organów jednostek samorządu terytorialnego przeprowadzonych w 2024 r.).

Wpłaty na Fundusz Wyborczy Partii pochodziły od obywateli polskich mających stałe miejsce zamieszkania na terenie Rzeczypospolitej Polskiej oraz mieściły się w dopuszczalnym limicie wpłat od jednej osoby, określonym w art. 36a ust. 1 ustawy o partiach politycznych.

Wydatki lub koszty poniesione w 2024 r. z Funduszu Wyborczego Partii wyniosły 2042,20 zł. Zostały poniesione na finansowanie udziału Partii w wyborach organów samorządu terytorialnego: 2000,62 zł (co potwierdza uchwała Nr 186/2025 Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 5 maja 2025 r. w sprawie sprawozdania finansowego Komitetu Wyborczego Samoobrona Rzeczypospolitej Polskiej z wyborów organów jednostek samorządu terytorialnego przeprowadzonych w dniach 7 kwietnia i 21 kwietnia 2024 r.), na pokrycie kosztów prowadzenia rachunku bankowego Funduszu Wyborczego: 9,00 zł oraz na pozostałe wydatki 32,58 zł.

Z dniem 26 maja 2024 r. Fundusz Wyborczy Partii został zlikwidowany i w związku z tym zamknięty został jego rachunek bankowy. Środki, które znajdowały się na tym rachunku, w wysokości 32,58 zł, zostały przekazane na rachunek bieżący Partii.

Zgodnie z art. 35 ust. 1 ustawy o partiach politycznych, środki finansowe pozyskane przez partię polityczną na jej Fundusz Wyborczy mogą być przeznaczane wyłącznie na finansowanie jej udziału w wyborach do Sejmu i do Senatu, w wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, w wyborach do Parlamentu Europejskiego oraz w wyborach organów samorządu terytorialnego, a także – co potwierdza pozycja

57 sprawozdania o źródłach pozyskania środków finansowych w poprzednim roku kalendarzowym, którego wzór określony został w przywołanym wyżej rozporządzeniu Ministra Finansów z 27 września 2023 r. – na opłacenie kosztów bankowych Partii.

Oznacza to, że środki finansowe Funduszu Wyborczego partii politycznej nie mogą być przeznaczone na żadne inne cele. Mając na uwadze to, że w ustawie o partiach politycznych nie określono procedury postępowania ze środkami finansowymi Funduszu Wyborczego partii politycznej w przypadku likwidacji samego Funduszu, należy przyjąć, że znajduje w tym przypadku zastosowanie regulacja art. 37 pkt 3 ustawy o partiach politycznych, określająca postępowanie ze środkami finansowymi Funduszu Wyborczego partii politycznej w razie likwidacji partii. Oznacza to, że w przypadku likwidacji także Funduszu Wyborczego partii politycznej środki finansowe tego Funduszu przekazywane są na rzecz instytucji charytatywnej.

Należy mieć na względzie także to, że dopuszczenie do przekazywania środków finansowych wpłaconych przez osoby fizyczne na Fundusz Wyborczy partii politycznej na rachunki bieżące tej partii czyniłoby dysfunkcyjnym przede wszystkim przepis art. 25 ust. 4 ustawy o partiach politycznych, stanowiący że łączna suma wpłat od osoby fizycznej na rzecz partii politycznej, z wyłączeniem składek członkowskich w kwocie nieprzekraczającej w jednym roku minimalnego wynagrodzenia za pracę, ustalanego na podstawie odrębnych przepisów, obowiązującego w dniu poprzedzającym wpłatę, oraz – właśnie – wpłat na Fundusz Wyborczy partii politycznej, nie może przekraczać w jednym roku 15-krotności minimalnego wynagrodzenia za pracę, ustalanego na podstawie odrębnych przepisów, obowiązującego w dniu poprzedzającym wpłatę. Oznaczałoby bowiem, że ta sama osoba może wpłacić na rachunek bieżący partii politycznej ową 15-krotność minimalnego wynagrodzenia, a następnie po wpłaceniu przez nią środków finansowych także na Fundusz Wyborczy tej partii [o łącznej wartości nieprzekraczającej w jednym roku 15-krotności minimalnego wynagrodzenia za pracę, a jeżeli w danym roku kalendarzowym odbywają się więcej niż jedno wybory lub referenda ogólnokrajowe - 25-krotności minimalnego wynagrodzenia za pracę (art. 36a ustawy o partiach politycznych) w celu finansowania udziału partii politycznej w wyborach do Sejmu i do Senatu, w wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, w wyborach do Parlamentu Europejskiego oraz w wyborach organów samorządu terytorialnego], środki wpłacone przez nią na Fundusz Wyborczy

zostałyby przez partię przekazane na rachunek bieżący. Byłoby to równoznaczne z tym, że na ten bieżący rachunek partii ta sama osoba fizyczna wpłaciłaby nie 15-krotność minimalnego wynagrodzenia (zgodnie z ustawą), ale np. 30 lub nawet 40-krotność minimalnego wynagrodzenia.

Ponadto oznaczałoby możliwość dysponowania przez partię polityczną środkami wpłaconymi przez osoby fizyczne na Fundusz Wyborczy partii wbrew ich woli. Fundusz Wyborczy jest bowiem funduszem celowym, utworzonym dla finansowania udziału partii w wyborach. Darczyńcy wpłacając środki finansowe na ten Fundusz dedykują je zatem na określony – wyborczy – cel, a nie na działalność bieżącą partii, np. na wynagrodzenia dla pracowników czy współpracowników partii, czy inną jej bieżącą działalność. Możliwość przekazania środków finansowych z Funduszu Wyborczego na rachunek bieżący mogłaby oznaczać dopuszczenie wydatkowania środków niezgodnie z określoną wyraźnie intencją darczyńcy.

Co więcej, nic nie stałoby wówczas na przeszkodzie, by środki wpłacone na rachunek bieżący partii politycznej bezpośrednio przez osoby fizyczne, jak i te przekazane na ten rachunek z Funduszu Wyborczego partii, zostały ponownie wpłacone na rachunek Funduszu Wyborczego, w przypadku ponownego jego utworzenia. Oznaczałoby to w efekcie brak możliwości zidentyfikowania faktycznych źródeł pochodzenia poszczególnych środków finansowych Funduszu Wyborczego partii, które następnie mogłyby być przekazywane na rzecz tworzonego przez tę partię komitetu wyborczego. Działania tego typu przeczyłyby zatem nie tylko zasadzie uczciwości dysponowania przez partię środków finansowych, ale przede wszystkim konstytucyjnej zasadzie jawności finansowania partii politycznych (art. 11 ust. 2 ustawy zasadniczej), a także wywodzonej z niej zasadzie jawności finansowania kampanii wyborczej (art. 125 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz. U. z 2025 r. poz. 365 ze zm.)). Jawności, która jest elementem prawidłowego funkcjonowania ustroju demokratycznego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 sierpnia 2006 r., III SW 11/06). Z konstytucyjnej zasady jawności finansowania partii politycznych, wynika zakaz utajniania finansów partyjnych oraz odpowiadający mu nakaz ujawniania informacji finansowych o działalności partii [zob. Mirosław Granat (red.), Ustawa o partiach politycznych. Komentarz, Warszawa 2020]. Dopuszczenie przeznaczania środków finansowych Funduszu Wyborczego partii

na cele inne niż związane z jej udziałem w wyborach i możliwości dysponowania nimi w wyżej opisany sposób oznaczałoby zaakceptowanie braku jawności faktycznego dysponowania środkami finansowymi, które z założenia powinny być wydatkowane wyłącznie na cele wyborcze. Wprowadzenie tych wszystkich regulacji, zarówno do ustawy o partiach politycznych, jak i do Kodeksu wyborczego, miało na celu, przede wszystkim właśnie, zagwarantowanie możliwie najpełniejszej realizacji zasady jawności finansowania – szeroko mówiąc – polityki. Jawność finansowania polityki stanowi także element jawności życia publicznego, która przybrała w polskim systemie prawnym formę tzw. publicznego, konstytucyjnego prawa podmiotowego, prawa człowieka, mającego swe źródło w niezbywalnej godności ludzkiej. Wprowadzone regulacje dotyczące „finansowania polityki”, w tym te odnoszące się do jego jawności, miały na celu przede wszystkim zabezpieczenie funkcjonowania komitetów wyborczych, ale głównie właśnie partii politycznych oraz procesów wyborczych, przed niepożądanym oddziaływaniem na nie. Miały one przeciwdziałać możliwości takiego dysponowania środkami finansowymi przez partie i komitety, które stwarzałoby zagrożenie dla stabilności politycznej państwa i demokratycznej gry wyborczej (por. T. Gąsior, *Możliwość kontroli finansowania kampanii wyborczej i działalności promocyjnej partii w dobie nowych technologii na podstawie regulacji Kodeksu wyborczego i ustawy o partiach politycznych*, [w] red. M. Bernaczyk, T. Gąsior, J. Misiuna, M. Serowaniec, *Znaczenie nowych technologii dla jakości systemu politycznego. Ujęcie politologiczne, prawne i socjologiczne*, Toruń 2020).

Zatem dopuszczenie i zaakceptowanie działań podejmowanych przez Partię w 2024 r. w odniesieniu do dysponowania środkami finansowymi z likwidowanego Funduszu Wyborczego oznaczałoby w gruncie rzeczy podważenie całego systemu finansowania partii politycznych i kampanii wyborczych w Polsce. Systemu, który – ujęty w ustawie o partiach politycznych, ale także w Kodeksie wyborczym – w zakresie finansowania partii i kampanii, stanowi nieprzypadkowy, zwarty, kompleksowy i uzupełniający się system – zbiór przepisów – w których jasno określono zasady pozyskiwania i wydatkowania środków zarówno przez partie polityczne, jak i przez komitety wyborcze, zapewniający bezpieczeństwo i stabilność demokratycznego systemu rządów w państwie. Negując jawność finansowania polityki, czyli wyłączając „bezpiecznik” demokratycznego państwa prawnego, wyłącza się samo

demokratyczne państwo prawne (postanowienie Sądu Najwyższego z 21 lutego 2023 r., I NSW 2/23).

Dopuszczenie tego typu działań finansowych partii politycznej podważałoby także racjonalność ustawodawcy, który z rozmysłem zróżnicował zakres i sposób kontrolowania finansowania bieżącej działalności partii politycznej i finansowania jej „działalności wyborczej”, poddając tę drugą znacznie bardziej rygorystycznej sprawozdawczości, a także kontroli. Warto mieć na względzie to, że partia polityczna nie sprawozdaje o wydatkach poniesionych z jej środków bieżących (jeśli nie pochodzą one z subwencji) (zob. pozycje 13 – 41 sprawozdania o źródłach pozyskania środków finansowych, w tym o kredytach bankowych i warunkach ich uzyskania oraz o wydatkach poniesionych ze środków Funduszu Wyborczego w poprzednim roku kalendarzowym, którego wzór określony został w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 27 września 2023 r. w sprawie sprawozdania o źródłach pozyskania środków finansowych. Natomiast w wyodrębnionej części sprawozdania (pozycje 42-59) dotyczącej Funduszu Wyborczego partii, wykazywane są zarówno przychody Funduszu Wyborczego, jak i jego wydatki.

Ponadto wpływ Funduszu Wyborczego partii podlegają badaniu nie tylko Państwowej Komisji Wyborczej, ale także niezależnego biegłego rewidenta wybieranego przez Komisję, który sporządza w tej sprawie sprawozdanie na temat sprawozdania partii z wydatków Funduszu Wyborczego (art. 38 ust. 3 ustawy o partiach politycznych). Zatem dopuszczenie takich form działania partii politycznych i transferowania środków finansowych Funduszu Wyborczego martwą czyniłoby w gruncie rzeczy także kontrolę finansowania partii politycznych, ale także komitetów wyborczych i kampanii wyborczych, mających istotne znaczenie dla wyniku wyborów.

Z powyższego jednoznacznie wynika, że racjonalny ustawodawca rygorystycznie ograniczył możliwości dysponowania środkami finansowymi Funduszu Wyborczego. Raz wpłacone na ten Fundusz środki muszą zostać przez partię wydatkowane na jej udział w wyborach i ewentualnie na opłaty bankowe. Niedopuszczalne jest ich spożytkowanie na jakikolwiek inny cel. Partia polityczna zobowiązana jest do przestrzegania prawa i to w sposób rygorystyczny. Utworzenie partii politycznej jest bowiem doniosłym aktem publicznoprawnym, z którym wiąże się nie tylko chęć uczestniczenia partii w życiu publicznym, ale także właśnie obowiązek

legalizmu w jej działaniu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 2 września 2005 r., III SW 9/05).

Powyższy sposób zadysponowania przez Partię środkami finansowymi jej likwidowanego Funduszu Wyborczego stanowi uchybienie, które zgodnie z art. 38a ust. 2 i 3 ustawy o partiach politycznych, nie jest przesłanką do odrzucenia sprawozdania finansowego Partii.

Natomiast środki finansowe w kwocie 32,58 zł, które przekazane zostały z likwidowanego Funduszu Wyborczego Partii na rachunek bieżący Partii, lub ich równowartość, jeżeli środki te zostały przez Partię wydatkowane, powinny zostać przekazane przez Partię na rzecz instytucji charytatywnej.

Ponadto analizując sprawozdanie finansowe Partii Państwowa Komisja Wyborcza zwróciła się do Samoobrony Rzeczypospolitej Polskiej z pytaniami oraz prośbą o doręczenie brakujących wykazów.

W odpowiedzi Partia wyjaśniła, że jeden wykaz został błędnie wypełniony w związku, z czym Partia doręczyła skorygowany wykaz dotyczący pozycji 14 sprawozdania oraz uzupełniła brakujące wykazy do jego pozycji 17 i 18.

Także to oznacza zatem, że Partia złożyła sprawozdanie sporządzone niezgodnie ze stanem faktycznym, a tym samym naruszyła ustawowy obowiązek sprawozdawczy, określony w art. 38 ust. 1 ustawy o partiach politycznych w związku z przepisami rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie sprawozdania o źródłach pozyskania środków finansowych.

Ponadto Państwowa Komisja Wyborcza wskazuje również, że Partia utworzyła Komitet Wyborczy w wyborach do Parlamentu Europejskiego przeprowadzonych w 2024 r., jednak Pełnomocnik Finansowy tego Komitetu nie złożył sprawozdania o przychodach, wydatkach i zobowiązaniach finansowych komitetu, w tym o uzyskanych kredytach bankowych i warunkach ich uzyskania, do czego był zobowiązany art. 142 § 1 Kodeksu wyborczego. Złożył on jedynie informację, że w związku z udziałem w tych wyborach Komitet nie miał przychodów, nie poniósł wydatków ani nie ma zobowiązań finansowych. Komitet nie zgłosił żadnego kandydata w tych wyborach.

Poza tym partia polityczna Samoobrona Rzeczypospolitej Polskiej w okresie sprawozdawczym nie dopełniła obowiązku prowadzenia na jej stronie podmiotowej

Biuletynu Informacji Publicznej rejestru wpłat od osób fizycznych w kwocie przekraczającej w jednym roku 10 000 zł, z wyłączeniem składek członkowskich, o którym jest mowa w art. 25 ust. 6-13 ustawy o partiach politycznych, oraz rejestru umów, będącego zbiorczym zestawieniem informacji o umowach zawartych przez partię polityczną, o którym jest mowa w art. 27a tej ustawy. Partia nie widnieje bowiem wśród podmiotów zarejestrowanych w <https://www.gov.pl/web/bip>.

Wskazane wyżej uchybienia nie stanowią jednak, zgodnie z przepisami o partiach politycznych, przesłanek do odrzucenia sprawozdania finansowego Partii.

Państwowa Komisja Wyborcza, po ustaleniu powyższego na podstawie sprawozdania finansowego Partii, dokumentów do niego załączonych, sprawozdania biegłego rewidenta oraz wyjaśnień i uzupełnień udzielonych przez Partię, postanowiła jak w sentencji.

Od niniejszego postanowienia nie przysługuje środek prawny.

Przewodniczący
Państwowej Komisji Wyborczej

Sylwester Marciniak